

Czy klasyczna oczyszczalnia to już za mało?

Rola IV stopnia oczyszczania ścieków

Monika Pielach

XXIV Forum Wymiany Doświadczeń – Kielce 11-13.05.2026

Krótką odpowiedź: **TAK**
w wielu przypadkach „klasyczna” oczyszczalnia zaczyna być na granicy wymagań, a w perspektywie najbliższych lat często będzie **za słaba**, jeśli patrzymy przez pryzmat nowej dyrektywy ściekowej UE.

Ale co ważne: diabeł tkwi w szczegółach

CZY KLASYCZNA OCZYSZCZALNIA TO JUŻ ZA MAŁO? ROLA IV STOPNIA OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW

	Termin ostateczny	Wielkość oczyszczalni	Warunki
Plany zintegrowanego gospodarowania ściekami komunalnymi (w tym: ścieki komunalne, przelewy wód burzowych i odpływy komunalne - wody opadowe)	2033	aglomeracje >100 tys RLM	Dopuszczalny limit ładunku z oczyszczalni w stosunku do pory suchej 2%
	2039	aglomeracje od 10 tys do 100 tys RLM	Dopuszczalny limit ładunku z oczyszczalni w stosunku do pory suchej 2%
Małe aglomeracje	2035	≥ 1000 RLM	98 % podłączonych do kanalizacji
	2035	≥ 2000 RLM	100%
Biogeny (Azot i fosfor)	2039	Oczyszczalnie > 150 tys. RLM	Azot Nog - 8 mg/l (80% redukcji); Fosfor - P og - 0,5 mg/l (90% redukcji),
	2045	Oczyszczalnie 10-150 tys RLM	Azot Nog -10 mg/l (80% redukcji); Fosfor - P og - 0,7 mg/l (87,5% redukcji),
Mikrozanieczyszczenia	2045	Oczyszczalnie > 150 tys. RLM	80% redukcji
	2045	Oczyszczalnie 10-150 tys RLM	80% redukcji
Samowystarczalność energetyczna	2045	Ustalono cele pośrednie w zależności od wielkości oczyszczalni	100% całkowitej rocznej ilości energii zużywanej przez oczyszczanie ze źródeł odnawialnych
Monitorowanie	30 m-cy od ogłoszenia	wzrost ilości i częstotliwości badań ścieków, osadów i gazów	

Kierunek zmian przewidzianych w nowej Dyrektywie Ściekowej

Zakres monitoringu:

1. Parametry jakości ścieków po oczyszczaniu

- Parametry fizykochemiczne i biologiczne wskazane w załączniku I (np. BZT, ChZT, zawiesina ogólna).

2. Substancje priorytetowe oraz mikrozanieczyszczenia

- Farmaceutyki, kosmetyki oraz środki chemiczne ujęte na liście UE i w załączniku IV.

3. Emisje gazów cieplarnianych

- CO₂, CH₄, N₂O powstające w procesach oczyszczania oraz w gospodarce osadowej.

4. Zużycie energii

- Łączne zużycie energii w oczyszczalniach ścieków.

5. Produkcja energii odnawialnej

- Wielkość energii uzyskanej z biogazu, ciepła odpadowego oraz innych źródeł OZE.

6. Skuteczność oczyszczania w IV stopniu

- Poziom usuwania mikrozanieczyszczeń w oczyszczalniach stosujących technologie czwartego stopnia.

7. Parametry osadów ściekowych

- Zawartość substancji niebezpiecznych oraz mikrozanieczyszczeń w osadach.

Określenie stanu wyjściowego – parametry podstawowe

Proponowane zmiany w nowej Dyrektywie Ściekowej

RLM	Azot ogólny	Fosfor ogólny
> 150 000	8 mg/L (80% redukcji)	0,5 mg/L (90% redukcji)
10 000 - 150 000	10 mg/L (80% redukcji)	0,7 mg/L (87,5% redukcji)

Średnie wartości z roku
na podstawie Raportu Technologicznego

Oczyszczalnia	2023		2024		2025	
	Azot ogólny	Fosfor ogólny	Azot ogólny	Fosfor ogólny	Azot ogólny	Fosfor ogólny
	[mg/L]	[mg/L]	[mg/L]	[mg/L]	[mg/L]	[mg/L]
COŚ	5,97	0,82	6,96	0,76	6,33	0,91
LOŚ	5,68	0,54	8,54	0,99	4,64	0,88
OŚ Mosina	4,8	0,52	5,27	0,59	6,13	0,40
OŚ Borówiec	7,24	1,01	8,28	0,84	7,18	0,35
OŚ Szlachęcin	10,09	0,47	10,9	0,49	9,76	0,28

Oczyszczalnia	Częstotliwość analiz	
	wg Nowej Dyrektywy	Obecnie
COŚ	2x/tydzień	2x/miesiąc
LOŚ	2x/tydzień	2x/miesiąc
OŚ Mosina	1x/tydzień	2x/miesiąc
OŚ Borówiec	2x/miesiąc	1x/miesiąc
OŚ Szlachęcin	2x/miesiąc	1x/miesiąc
OŚ Chludowo	1x/miesiąc	1x/kwartał
OŚ Radojewo	1x/miesiąc	1x/kwartał

Mikrozanieczyszczenia wg nowej Dyrektywy Ściekowej

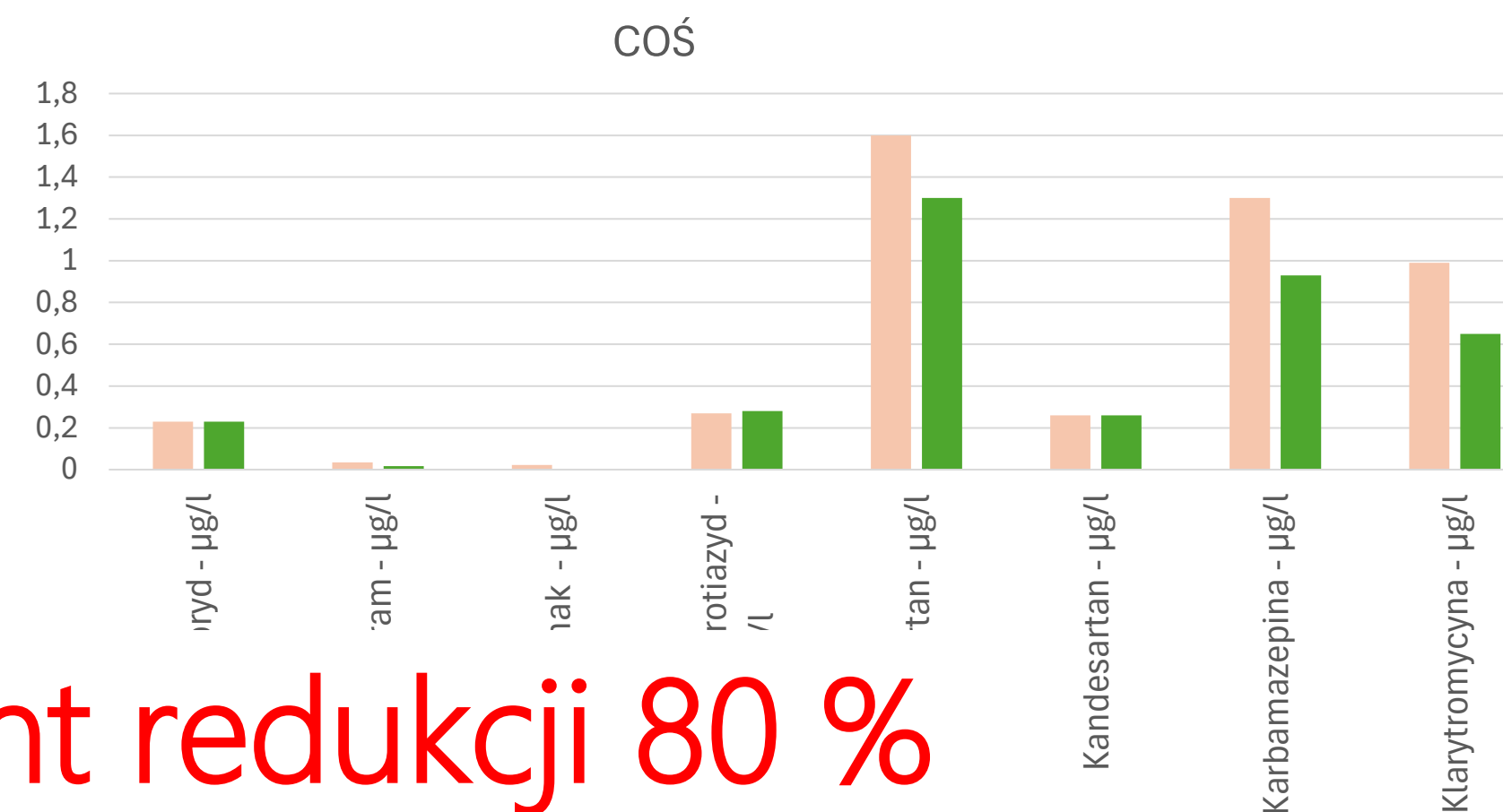
Bardzo małe stężenia substancji chemicznych, obecnych w zakresie $\mu\text{g/l}$ lub ng/l które mimo niskich stężeń:

- Szkodzą organizmom wodnym
- Zaburzają gospodarkę hormonalną
- Kumulują się w środowisku
- Wpływają na zdrowie ludzi

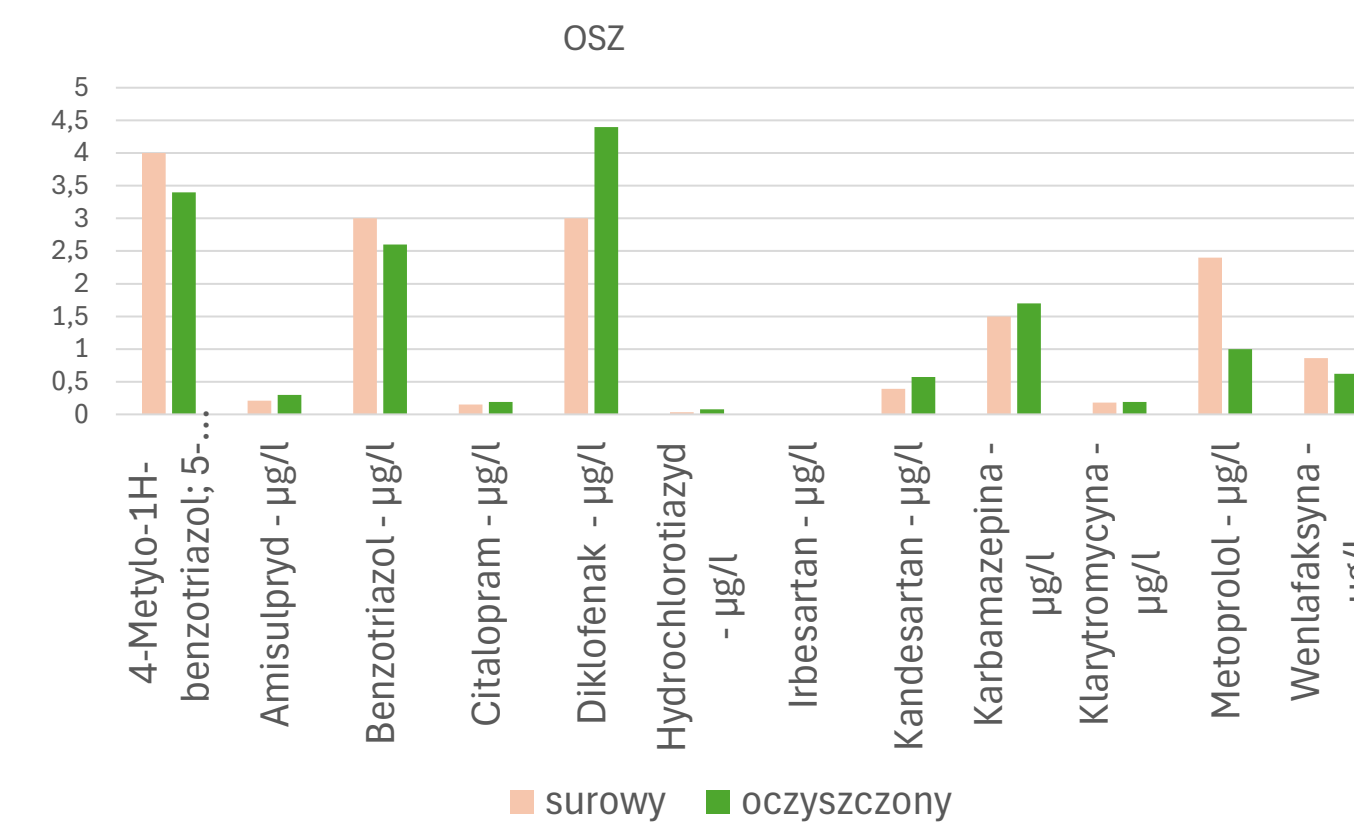
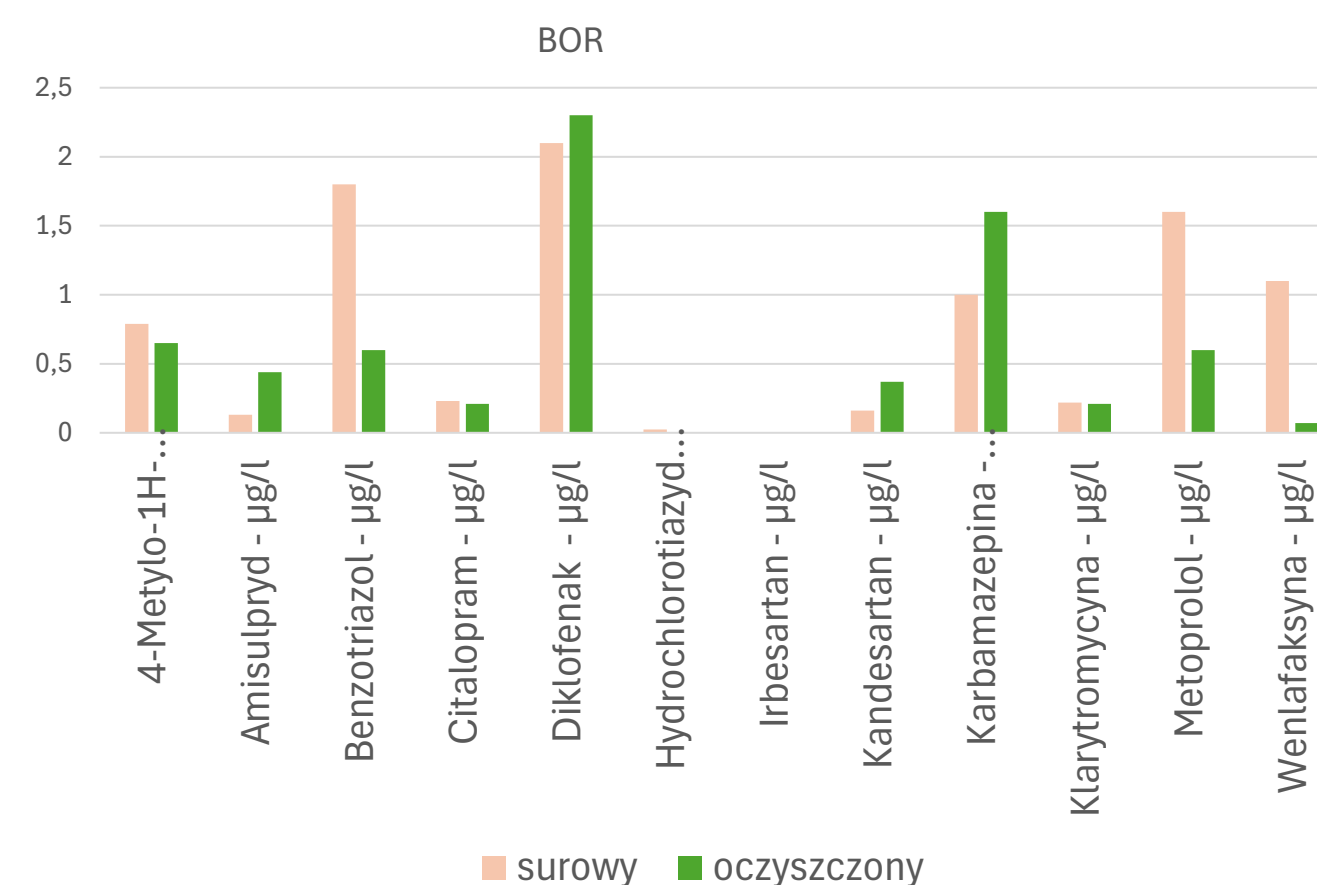
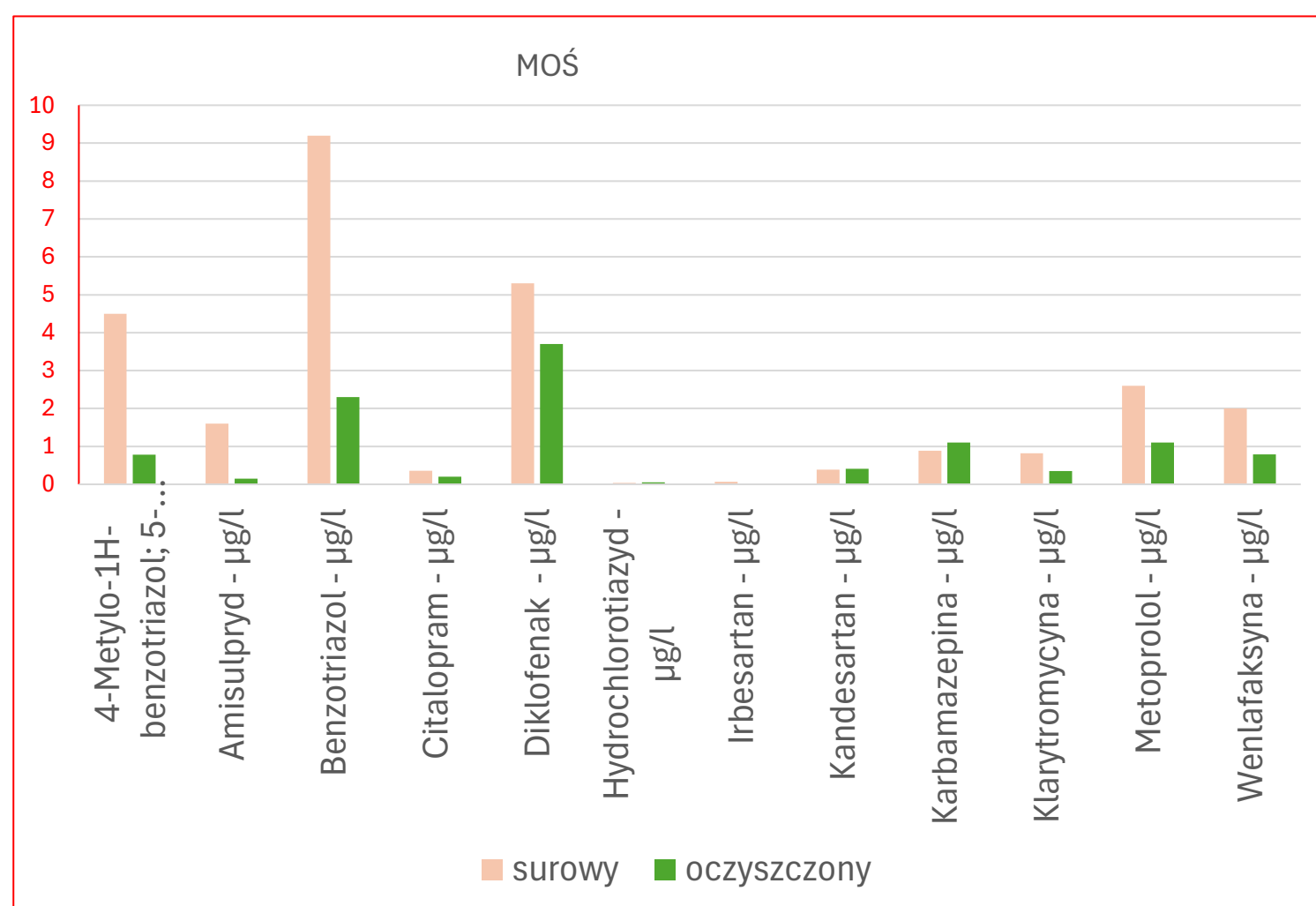
Dyrektywa szczególnie koncentruje się na:

- Farmaceutykach (diklofenac, ibuprofen, antybiotyki, karbamazepina i inne)
- Kosmetykach (filtry UV, substancje zapachowe i inne)
- Substancjach endokrynnie czynnych (w tym hormony)
- Trwałych związkach organicznych (PFASy, mikroplastiki, pestycydy i inne)

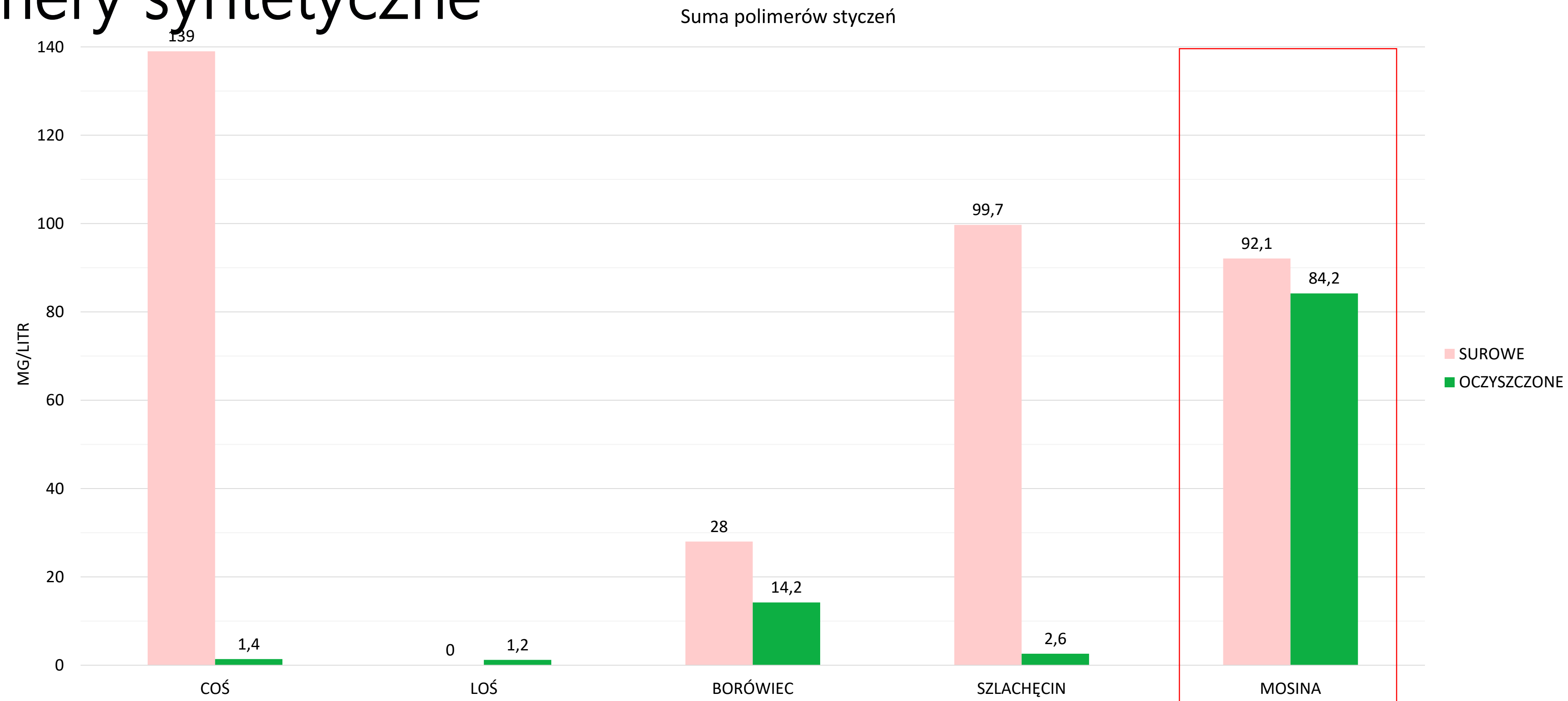
Określenie stanu wyjściowego – parametry dodatkowe - farmaceutyki

Minimalny procent redukcji 80 %

Określenie stanu wyjściowego – parametry dodatkowe – polimery syntetyczne

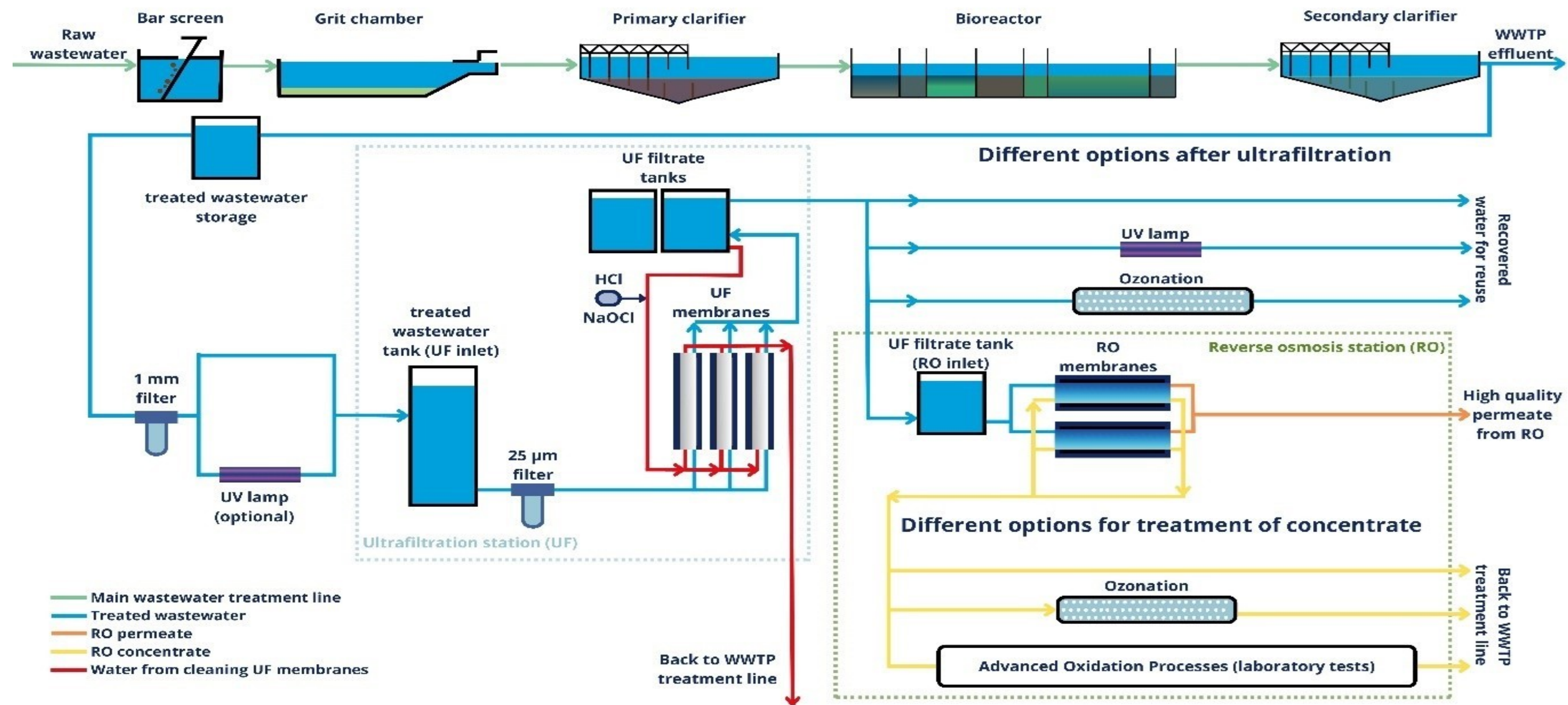
Akrylonitryl-butadien-styren (ABS) Poliamid-6.6 9(PA 66) Polichlorek winylu (PVC)
Polipropylen Polistyren Polyamide 6 (PA6) Polycarbonate (PC) Polyetylen Polyethylene
terephthalate (PET) Polymethyl metacrylate (PMMA)

Określenie stanu wyjściowego – parametry dodatkowe - PFASy

	Oczyszczalnia													
	COŚ		LOŚ		MOŚ		BOR		OSZ		CHL		RAD	
	surowy	oczyszczony	surowy	oczyszczony	surowy	oczyszczony	surowy	oczyszczony	surowy	oczyszczony	surowy	oczyszczony	surowy	oczyszczony
PFBA - Kwas perfluorobutanowy µg/l	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	0,054	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050
PFBS - Kwas perfluorobutanosulfonowy µg/l	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050
PFDA - Kwas perfluorodekanowy µg/l	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050
PFDODA - Kwas perfluorododekanowy µg/l	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050
PFDODS - Kwas perfluorododekanosulfonowy µg/l	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050
PFDS - Kwas perfluorodekanosulfonowy µg/l	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	0,22	<0,050	0,79	0,39	0,052	0,057	<0,050	<0,050	0,2	0,14
PFHpA - Kwas perfluoroheptanowy µg/l	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050
PFHpS - Kwas perfluoroheptanosulfonowy µg/l	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050
PFHxA - Kwas perfluoroheksanowy µg/l PB/PCh-46	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050
PFHxS - Kwas perfluoroheksanosulfonowy µg/l	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050
PFNA - Kwas perfluorononanowy µg/l PB/PCh-46	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050
PFNS - Kwas perfluorononanosulfonowy µg/l	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	0,053	<0,050	0,05	0,058	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	0,064	0,075
PFOA - Kwas perfluorooktanowy µg/l	0,067	0,053	0,069	0,092	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	0,075	0,083	0,087	0,094	0,079	0,058
PFOS - Kwas perfluorooktanosulfonowy µg/l	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050
PFPeA - Kwas perfluoropentanowy µg/l	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050
PFPeS - Kwas perfluoropentanosulfonowy µg/l	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050
PFTTrDA - Kwas perfluorotridekanowy µg/l	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050
PFTTrDS - Kwas perfluorotridekanosulfonowy µg/l	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050
PFUnDA - Kwas perfluoroundekany µg/l	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	0,059	0,059	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	0,06	<0,050
PFUnDS - Kwas perfluoroundekanosulfonowy µg/l	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050	<0,050

Instalacja pilotażowa na OŚ Mosina

QUARTEINARY WASTEWATER TREATMENT FOR WATER REUSE

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation program under grant agreement No 869496

Składowe elementy instalacji do IV stopnia oczyszczania ścieków.

Instalacje będą musiały być dobierane pod konkretne obiekty i zlewnie.

Ozonowanie klasyczne O₃

Główna technologia usuwania mikrozanieczyszczeń organicznych (farmaceutyki, hormony, pestycydy) oraz utleniania trudno rozkładalnych związków organicznych.

Energochłonność: 0,04 – 0,08 kWh/m³

Typowa dawka ozonu - 0,3 – 0,6 g O₃/m³

Skuteczność usuwania mikrozanieczyszczeń: 70 – 90%.

Skuteczność mikroplastików: niska – średnia.

Zgodność z UE: pełna.

Kubatura: 0,17 – 0,33 m³/m³/h.

Modernizacja: dobra.

Ozonowanie low-dose (O₃ LD)

W odróżnieniu od ozonowania wspomaga biodegradowalność i aktywuje mikrozanieczyszczenia przed BAC/GAC.

Energochłonność: 0,01 – 0,03 kWh/m³.

Typowa dawka ozonu - 0,1 – 0,3 g O₃/m³

Skuteczność mikrozanieczyszczeń: 30 – 60% (samodzielnie), >80% w hybrydzie.

Skuteczność mikroplastików: niska.

Zgodność z UE: pośrednia (wymaga dopełnienia).

Kubatura: 0,05 – 0,13 m³/m³/h.

Modernizacja: bardzo dobra.

PAC – węgiel aktywny pylasty

Adsorpcja mikrozanieczyszczeń w zawieszynie.

Energochłonność: 0,005 – 0,02 kWh/m³.

Skuteczność mikrozanieczyszczeń: 60 – 90%.

Skuteczność mikroplastików: średnia.

Zgodność z UE: pełna.

Kubatura: 0,25 – 0,50 m³/m³/h.

Modernizacja: bardzo dobra.

GAC/BAC – węgiel aktywny granulowany

Długoterminowa adsorpcja i biodegradacja.

Energochłonność: 0,005 – 0,015 kWh/m³.

Skuteczność mikrozanieczyszczeń: 70 – 95%.

Skuteczność mikroplastików: wysoka.

Zgodność z UE: pełna.

Kubatura: 1,0 – 2,5 m³/m³/h.

Modernizacja: ograniczona.

Ultrafiltracja (UF)

Bariera fizyczna dla mikroplastików i bakterii.

Energochłonność: 0,05 – 0,15 kWh/m³.

Skuteczność mikrozanieczyszczeń: bardzo niska.

Skuteczność mikroplastików: >99%.

Zgodność z UE: nie samodzielnie.

Kubatura: 0,2 – 0,4 m³/m³/h.

Modernizacja: trudna.

Nanofiltracja / RO

Usuwanie niemal wszystkich rozpuszczonych związków.

Energochłonność: 0,4 – 1,5 kWh/m³.

Skuteczność mikrozanieczyszczeń: > 95 – 99%.

Skuteczność mikroplastików: ~100%.

Zgodność z UE: techniczna.

Kubatura: 0,1 – 0,3 m³/m³/h.

Modernizacja: ograniczona.

AOP – Advanced Oxidation Processes (UV/H₂O₂, O₃/H₂O₂)

Zaawansowane utlenianie trwałych mikrozanieczyszczeń.

CAPEX: wysoki.

OPEX: wysoki.

Energochłonność: 0,2 – 0,6 kWh/m³.

Skuteczność mikrozanieczyszczeń: 80 – 95%.

Skuteczność mikroplastików: niska.

Zgodność z UE: pełna.

Kubatura: 0,2 – 0,4 m³/m³/h.

Modernizacja: umiarkowana.

MBR

Podniesienie jakości III stopnia oczyszczania ścieków, bariera fizyczna.

CAPEX: wysoki.

OPEX: wysoki.

Energochłonność: 0,4 – 0,8 kWh/m³.

Skuteczność mikrozanieczyszczeń: 20 – 40%.

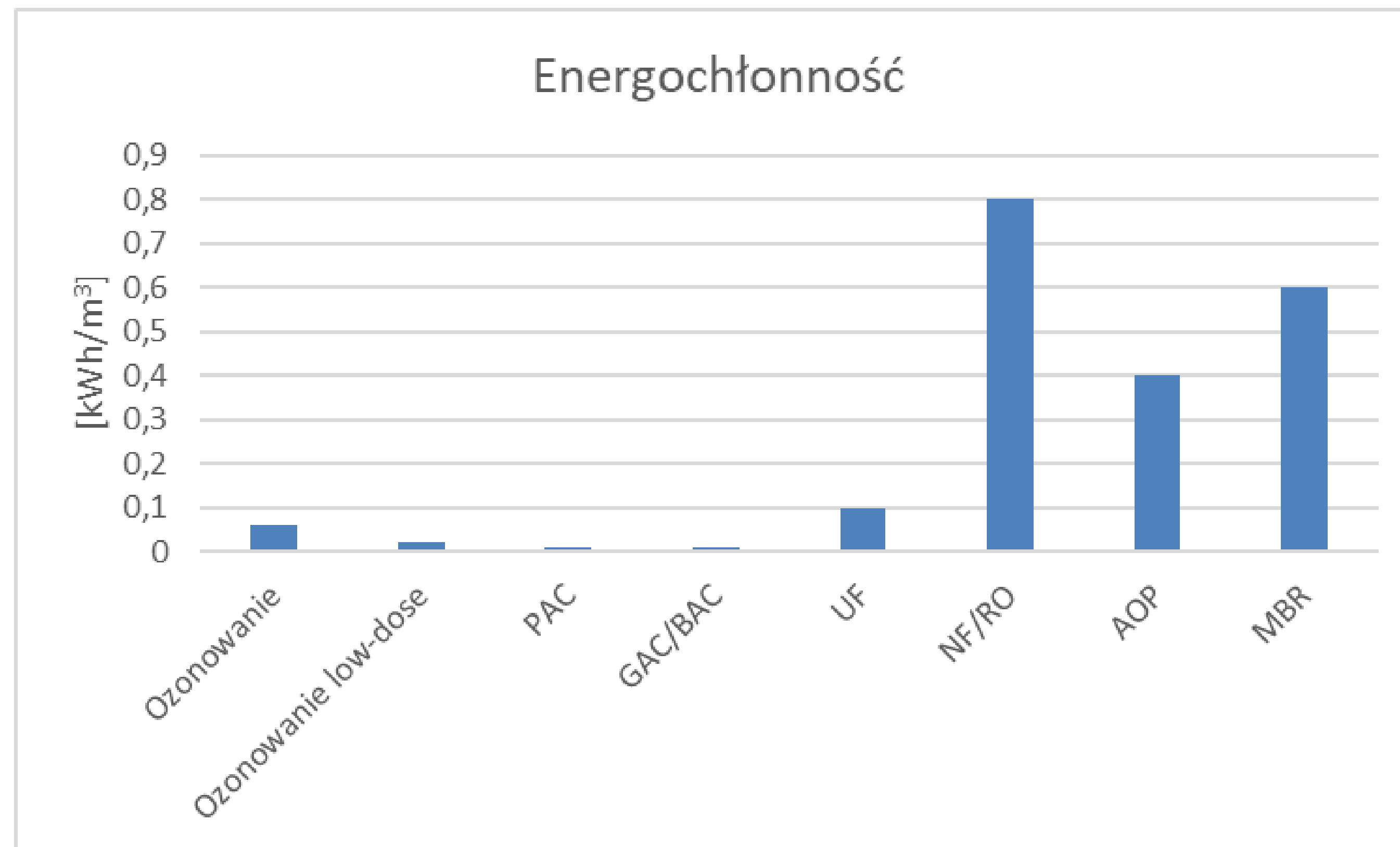
Skuteczność mikroplastików: >95%.

Zgodność z UE: nie samodzielnie.

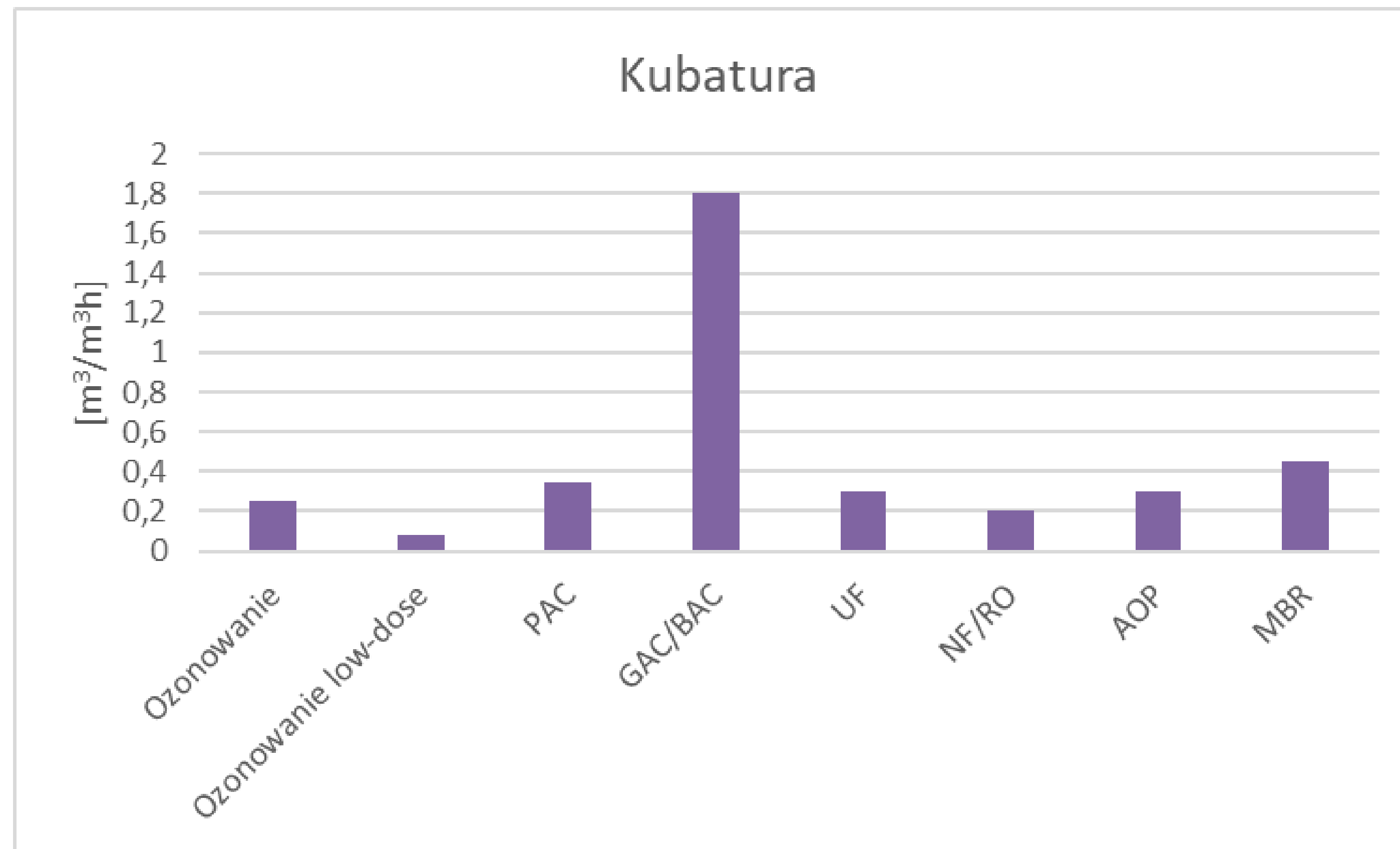
Kubatura: 0,3 – 0,6 m³/m³/h.

Modernizacja: ograniczona.

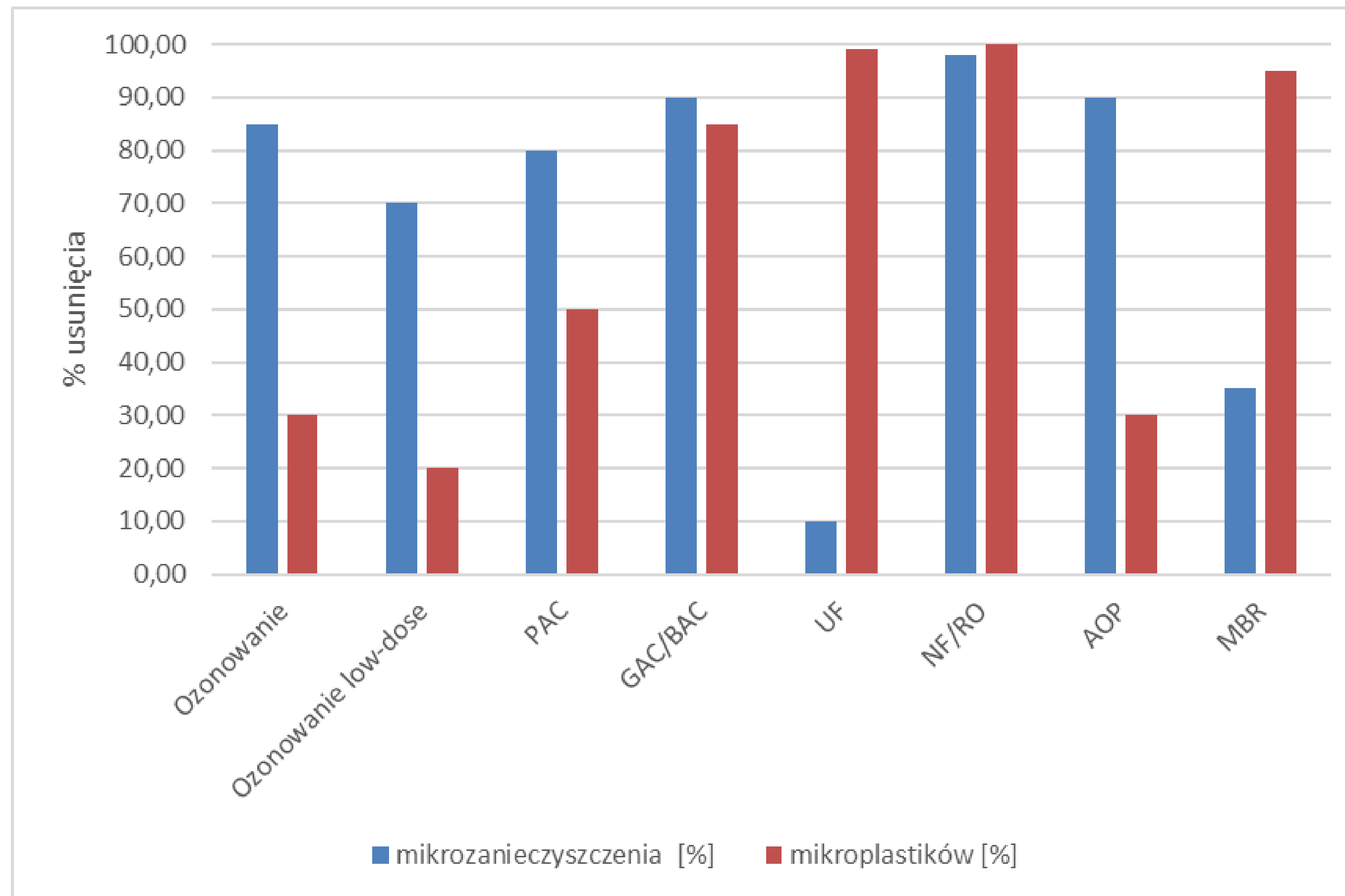
Podsumowanie technologii oczyszczania IV stopnia w kontekście zużycia energii elektrycznej

Podsumowanie technologii oczyszczania IV stopnia w kontekście dostępnego terenu

Podsumowanie technologii oczyszczania IV stopnia w kontekście usuwania mikrozanieczyszczeń i mikroplastików

Dane potrzebne do warsztatu

Technologia	CAPEX	OPEX	Energia	Mikrozanieczyszczenia	Mikroplastiki	Kubatura
			[kWh/m3]	% usunięcia	% usunięcia	[m3/m3h]
Ozonowanie	średni-wysoki	wysoki	średni	85	30	0,25
O ₃ low-dose	średni	niski -średni	niski- średni	70	20	0,08
GAC/BAC	średni-wysoki	średni	niski	90	85	1,8
PAC	niski-średni	wysoki	niski	80	50	0,35
UF	średni-wysoki	średni	średni	10	99	0,3
NF/RO	bardzo wysoki	bardzo wysoki	wysoki	98	100	0,2
AOP	wysoki	wysoki	wysoki	90	30	0,3
MBR	wysoki	wysoki	wysoki	35	95	0,45